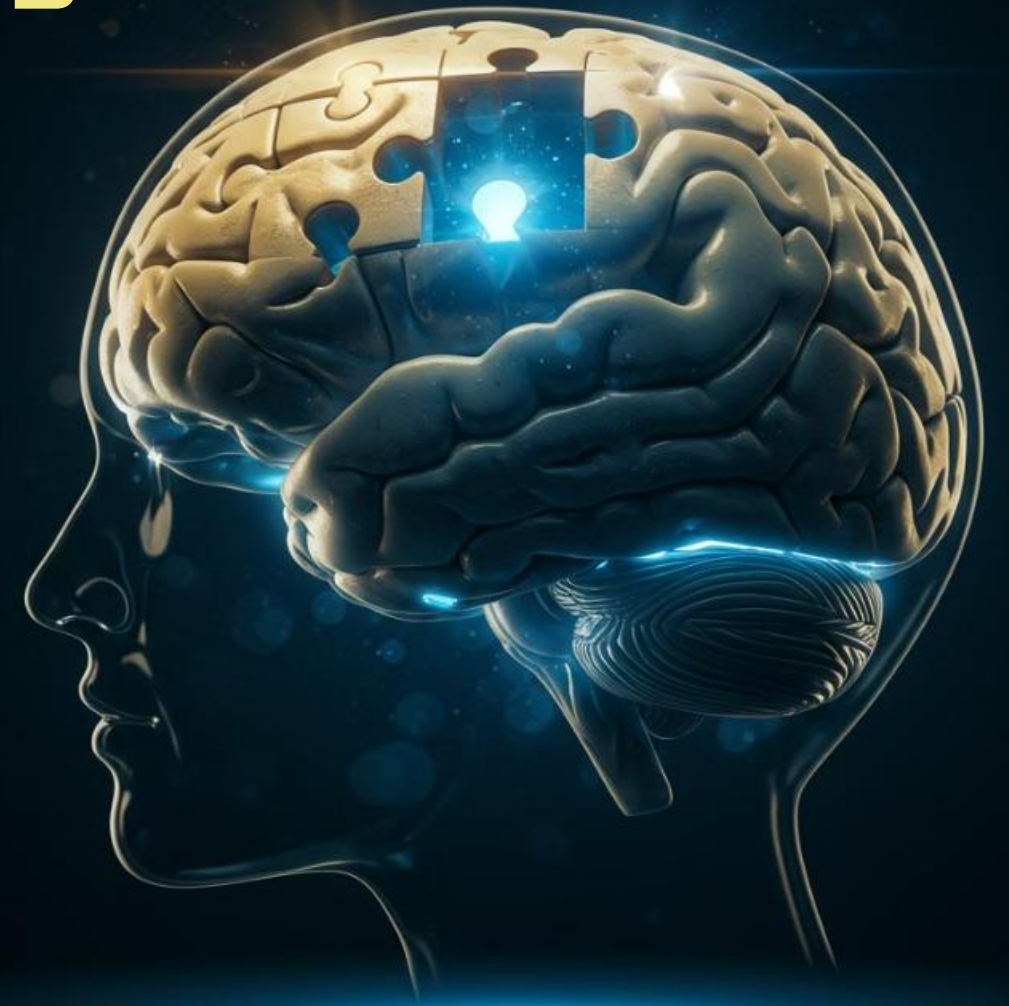

ช่องว่างทางความรู้: ความหมายและองค์ประกอบ เมื่อเริ่มออกแบบข้อเสนอโครงการวิจัย

@ ช่องว่างทางความรู้เป็นประเด็นสำคัญในการวิจัยที่ช่วย
กำหนดทิศทางและคุณค่าของงานวิจัยใหม่ๆ การทำความเข้าใจ
เข้าใจความหมายและองค์ประกอบของช่องว่างทางความรู้จะ
ช่วยให้นักวิจัยสามารถระบุพื้นที่ที่ต้องการการศึกษาเพิ่มเติม

@ การนำเสนอนี้จะอธิบายความหมาย องค์ประกอบ
และวิธีการระบุช่องว่างทางความรู้ รวมถึงการ
วิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนของวิธีการต่างๆ ในการ
เริ่มต้นการออกแบบการวิจัย

● ศาสตราจารย์ เกียรติคุณ ดร. อนุรักษ์ ปัญญาวัฒน์
22-03-2025

ความหมายของช่องว่างทางความรู้

นิยาม

ช่องว่างทางความรู้หมายถึงพื้นที่ในสาขาวิชาที่มีข้อมูลไม่เพียงพอ ไม่ชัดเจน ขัดแย้งกันหรือขาดหายไป

การค้นพบ

ช่องว่างจะปรากฏหลังจากทบทวนวรรณกรรมและการวิเคราะห์ทฤษฎีอย่างละเอียด ทำให้เห็นสิ่งที่รู้แล้วและสิ่งที่ยังไม่ได้สำรวจ

ความสำคัญ

ช่วยจำแนกช่องว่างทางความรู้ สำคัญต่อการกำหนดคุณค่าของงานวิจัยและการสร้างเหตุผลสนับสนุนความจำเป็นในการศึกษาใหม่ องค์กรความรู้ใหม่ โยงถึงการตั้งคำถามการวิจัย

องค์ประกอบของช่องว่างทางความรู้

ช่องว่างเชิงประจักษ์

พื้นที่ที่งานวิจัยที่มีอยู่ขาดข้อมูลหรือหลักฐานที่เพียงพอ เช่น กรณีศึกษาที่จำกัดเกี่ยวกับผลกระทบของปัญญาประดิษฐ์ในการดูแลสุขภาพในพื้นที่ชนบท

ช่องว่างทางทฤษฎี

ข้อบกพร่องหรือความไม่สอดคล้องในทฤษฎีที่มีอยู่ เช่น การขาดกรอบทฤษฎีสำหรับการเข้าใจพฤติกรรมผู้บริโภคดิจิทัลในวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน

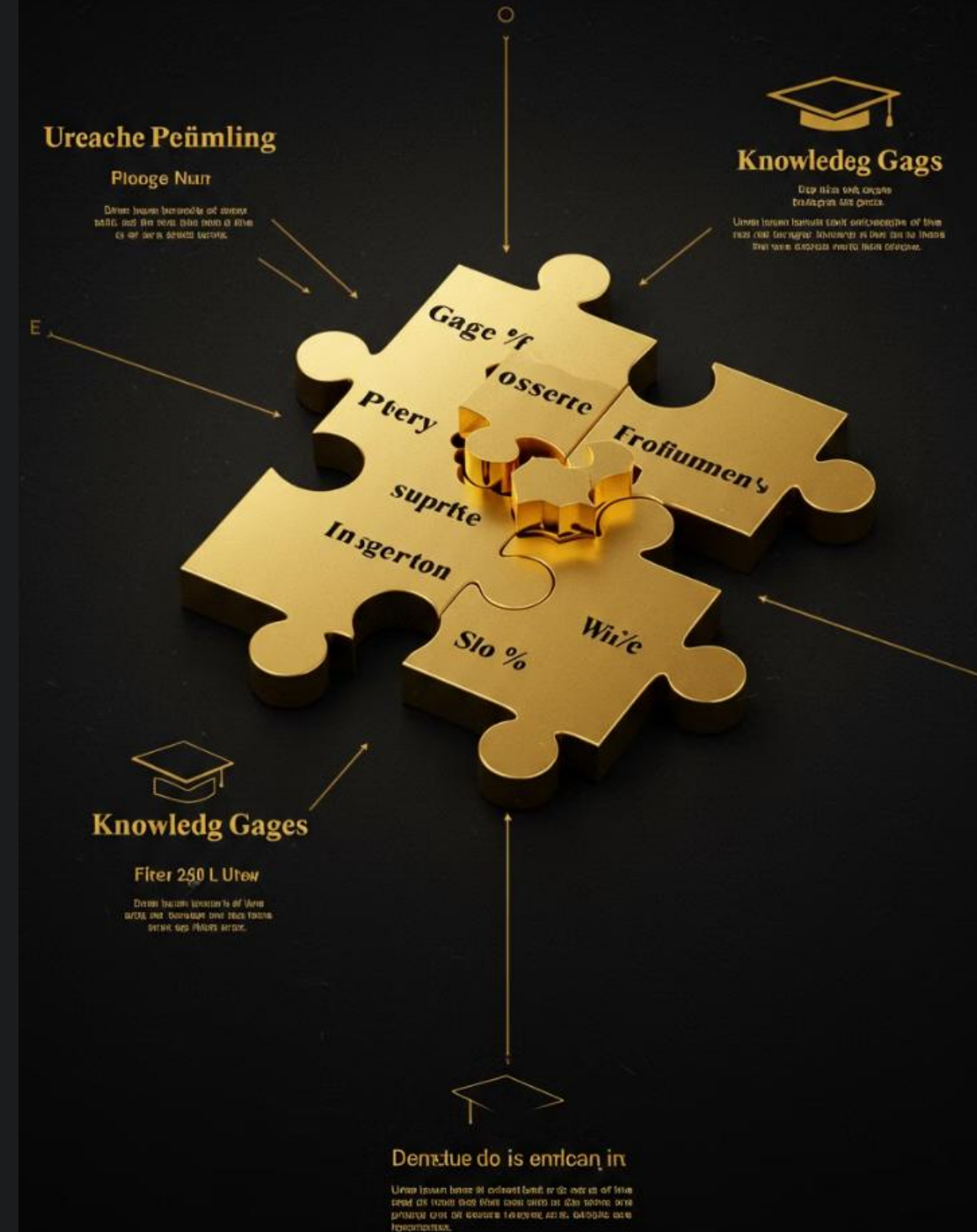
ช่องว่างทางระเบียบวิธี

ข้อจำกัดในวิธีวิจัยที่ใช้ในการศึกษาก่อนหน้านี้ เช่น การศึกษาเกี่ยวกับผลผลิตของพนักงานส่วนใหญ่ใช้แบบสำรวจ ขาดการวิจัยเชิงทดลองหรือระยะยาว

ช่องว่างเชิงบริบท และประเด็นหลักที่วิจัย

การขาดการวิจัยในสภาพแวดล้อม ประชากร หรือช่วงเวลาเฉพาะ เช่น การศึกษาส่วนใหญ่เกี่ยวกับการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมุ่งเน้นที่ประเทศพัฒนาแล้ว

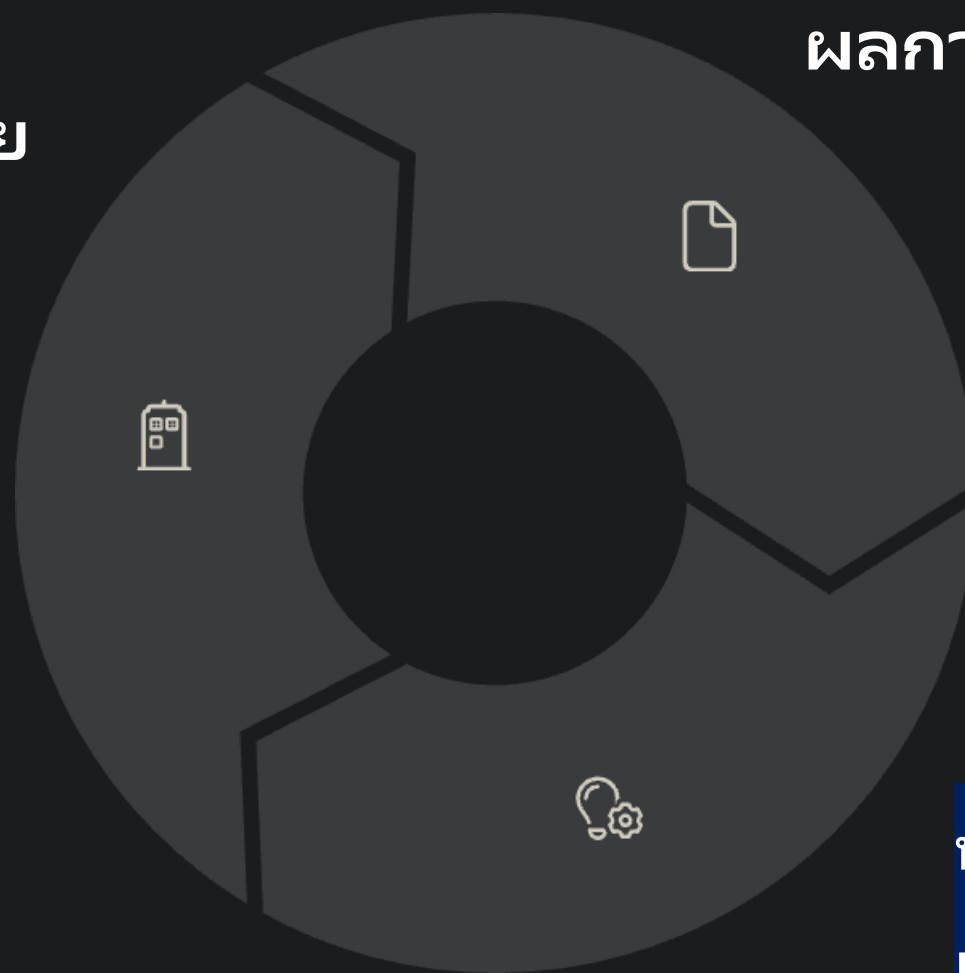

องค์ประกอบของช่องว่างทางความรู้ (ต่อ)

ช่องว่างเชิงปฏิบัติหรือนโยบาย

ความไม่เชื่อมโยงระหว่างการ
วิจัยทางวิชาการกับการ
ประยุกต์ใช้ในโลกแห่งความ
เป็นจริง

ผลการศึกษาที่ขัดแย้งกัน

ความไม่สอดคล้องในงานวิจัยที่มีอยู่
ซึ่งการศึกษาต่างๆ ให้ผลลัพธ์ที่
ขัดแย้งกัน

ประเด็นใหม่และกำลังเกิดขึ้น

พื้นที่การพัฒนา เทคโนโลยี หรือการ
เปลี่ยนแปลงทางสังคม และด้านต่าง ๆ
เกิดอย่างรวดเร็ว สร้างโอกาสวิจัยใหม่

วิธีการระบุช่องว่างทางความรู้

ทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ

สรุปการศึกษาที่มีอยู่เพื่อค้นหาจุดที่ยังขาดการวิจัย

ค้นหาทฤษฎี

ผลการ
ประยุกต์ใช้

วิเคราะห์กรอบทฤษฎีหลัก-รอง

ระบุความเชื่อมโยงที่ขาดหายไปหรือข้อขัดแย้งในทฤษฎีต่างๆ

จุดอ่อน

โอกาสการ
ประยุกต์ใช้

ประเมินระเบียบวิธีวิจัย

ค้นหาพื้นที่ที่ต้องการวิธีการทางเลือกอื่น

จุดแข็ง

เปรียบเทียบผลการวิจัยในบริบทต่างๆ

ตรวจสอบว่าผลการวิจัยสามารถนำไปใช้ได้ทั่วไปหรือแตกต่างกันในแต่ละบริบท

ตำแหน่งของทฤษฎี
หลัก และรอง ใน
บริบทที่วิจัย

พิจารณาการประยุกต์ใช้ในทางปฏิบัติ

ตรวจสอบว่างานวิจัยถูกนำไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่

การเริ่มต้นด้วยประเด็นหลัก ก่อนหัวข้อวิจัย

เริ่มออกแบบการวิจัยด้วยประเด็นหลักที่สนใจและคำถามวิจัย
ก่อนที่จะระบุหัวข้อวิจัยเฉพาะ มีทั้งจุดแข็งและจุดอ่อน

จุดแข็ง

ถ้าเริ่มต้นด้วยประเด็นกว้างๆ เปิดโอกาสให้มีการสำรวจอย่าง
ยืดหยุ่นและเปิดกว้างก่อนที่จะแคบลงไปสู่หัวข้อที่เฉพาะเจาะจง
ช่วยให้หลีกเลี่ยงการผูกมัดกับหัวข้อที่อาจไม่เหมาะสมเร็วเกินไป

จุดอ่อน

หากไม่มีหัวข้อที่กำหนดไว้ล่วงหน้า กระบวนการวิจัยอาจกว้าง
เกินไปหรือไร้ทิศทาง ทำให้ยากต่อการกำหนดวัตถุประสงค์ที่
ชัดเจน และอาจทำให้การทบทวนวรรณกรรมไม่มีประสิทธิภาพ

จุดแข็งของการเริ่มต้นด้วยประเด็นหลัก

ความสอดคล้องกับการวิจัยที่ขับเคลื่อนด้วยปัญหา

เหมาะกับการวิจัยที่เริ่มจากความท้าทายในโลกแห่งความเป็นจริง

รองรับความเกี่ยวข้องกับโจทย์วิจัย

ช่วยให้แน่ใจว่าการศึกษาคือการตอบโจทย์ประเด็นที่มีความหมายและปฏิบัติได้จริง

ส่งเสริมการสำรวจแบบเปิดกว้าง

เปิดโอกาสให้มีความยืดหยุ่นในการสำรวจก่อนที่จะกำหนดหัวข้อ

ป้องกันอคติ

ลดโอกาสที่นักวิจัยจะกำหนดคำถามให้เข้ากับหัวข้อที่เลือกไว้ล่วงหน้า

จุดอ่อนของการเริ่มต้นด้วยประเด็นหลัก

ขาดจุดเน้นเริ่มต้น

กระบวนการวิจัยอาจกว้างเกินไปหรือไร้ทิศทาง

ความท้าทายในการทบทวนวรรณกรรม

อาจไม่มีประสิทธิภาพเนื่องจากมีแหล่งข้อมูลมากเกินไป

3

ความยากในการวางแผนระเบียบวิธีวิจัย

การเลือกวิธีที่เหมาะสมอาจเป็นเรื่องท้าทาย

ความเสี่ยงต่อการขยายขอบเขตเกินควร

อาจทำให้การศึกษามีความทะเยอทะยานเกินไปหรือไม่มีจุดเน้น

แนวทางสมดุลและการระบุ ช่องว่างทางความรู้

1 ระบุพื้นที่วิจัยกว้างๆ

เริ่มต้นด้วยสาขาที่สนใจ เช่น การศึกษา ธุรกิจ
สุขภาพ หรือเทคโนโลยี

2 พัฒนาคำถามวิจัยหลัก

กำหนดประเด็นหรือหัวข้อเฉพาะที่ต้องการสำรวจใน
สาขานั้น

3 ปรับแต่งเป็นหัวข้อที่ชัดเจน &

รักษาความยืดหยุ่น แต่มีโครงสร้างที่ชัดเจน

การระบุช่องว่างทางความรู้ที่เกี่ยวข้องต้องพิจารณาปัจจัยต่างๆ
เช่น สาขาวิชา หัวข้อเฉพาะที่สนใจ วรรณกรรมที่มีอยู่ บริบท
ของการศึกษา และความชอบในระเบียบวิธีวิจัย การสร้างสมดุล
ระหว่างความยืดหยุ่น และโครงสร้างจะช่วยให้การวิจัยมีทั้ง
ความคิดสร้างสรรค์และความเข้มงวดทางวิชาการ

Identify a relevant knowledge gap

Methodological Preferences – A preferred research approach (qualitative, quantitative, mixed methods?)

ประโยชน์ ความเสี่ยง และ จริยธรรม การใช้ AI ในการทำวิจัย

การวิเคราะห์ประโยชน์และความท้าทายของการใช้
AI ในการวิจัย โดยพิจารณาด้านความเป็นต้นฉบับ
ความถูกต้อง และมาตรฐานทางวิชาการ

by Emeritus Prof. Dr. Anurak Panyanuwat
22-03- 2025

ประโยชน์ที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้ AI ในการวิจัย

○ ช่วยในการทบทวนวรรณกรรม

AI สามารถช่วยสรุปงานวิจัยที่มีอยู่ ระบุแนวโน้ม และค้นหาเอกสารที่เกี่ยวข้องได้อย่างรวดเร็ว ช่วยประหยัดเวลาและให้ภาพรวมของสาขาวิชาได้อย่างครอบคลุม

○ การวิเคราะห์ข้อมูล

โมเดล AI ช่วยวิเคราะห์ชุดข้อมูลขนาดใหญ่ ให้ข้อมูลเชิงลึกที่อาจยากต่อการวิเคราะห์ด้วยคน โดยเฉพาะกับข้อมูลตัวเลขที่ซับซ้อน

○ การสร้างไอเดีย

AI สามารถช่วยในการระดมความคิด โดยสร้างสมมติฐานหรือมุมมองใหม่ๆ ที่นักวิชาการอาจไม่ได้คิดถึง ซึ่งสร้างแรงบันดาลใจให้เกิดทิศทางการวิจัยที่เป็นนวัตกรรม

ความเสี่ยง ข้อท้าทายและข้อกังวล

ความเสี่ยงด้านการลอกเลียน

มีความเสี่ยงสูงที่จะสร้างเนื้อหาที่คล้ายคลึงกับงานที่มีอยู่แล้ว หากไม่มีการตรวจสอบและแก้ไขข้อความที่ AI สร้างขึ้นอย่างระมัดระวัง ซึ่งอาจเป็นภัยคุกคามต่อความซื่อสัตย์ทางวิชาการ

การปลอมแปลง

AI ไม่ได้ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลโดยธรรมชาติ และอาจสร้างเนื้อหาที่ฟังดูน่าเชื่อถือแต่ไม่ถูกต้องหรือทำให้เข้าใจผิด ซึ่งอาจนำไปสู่ข้อมูลที่ผิดพลาดในการวิจัย

การสร้างเนื้อหาด้วยตนเอง ระวัง AI ต้ม

มีอันตรายจากการพึ่งพาเนื้อหาที่ AI สร้างขึ้นมากเกินไป ซึ่งอาจลดทอนเสียงและทักษะการวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ของนักวิจัยเอง

ข้อเสนอแนะ

การมีส่วนร่วมเชิงวิพากษ์

1

นักวิจัยควรมีส่วนอย่างมีวิจารณ์ญานกับผลลัพธ์ของ AI แทนที่จะยอมรับโดยไม่ตั้งคำถาม ซึ่งรวมถึงการตรวจสอบข้อกล่าวอ้าง การตรวจสอบข้อเท็จจริง และการตรวจสอบให้แน่ใจว่าข้อความที่ AI สร้างขึ้นสอดคล้องกับหัวข้อและข้อโต้แย้งในการวิจัยเดิม

ความโปร่งใส

2

เปิดเผยการใช้เครื่องมือ AI ในผลงานวิจัย สิ่งนี้ส่งเสริมสภาพแวดล้อมของความไว้วางใจและสามารถช่วยบรรเทาปัญหาเกี่ยวกับการลอกเลียนและความไม่ซื่อสัตย์ทางวิชาการ

การกำกับดูแลโดยมนุษย์

3

ควรใช้ AI เป็นส่วนเสริมมากกว่าการทดแทนแรงงานทางปัญญาของมนุษย์ การตรวจสอบโดยเพื่อนและการหารือกับอาจารย์ที่ปรึกษาหรือเพื่อนร่วมงานสามารถเพิ่มคุณภาพในขณะที่ยังคงรักษาความเป็นต้นฉบับ

ทฤษฎีฐานราก (Grounded Theory)

ความหมาย

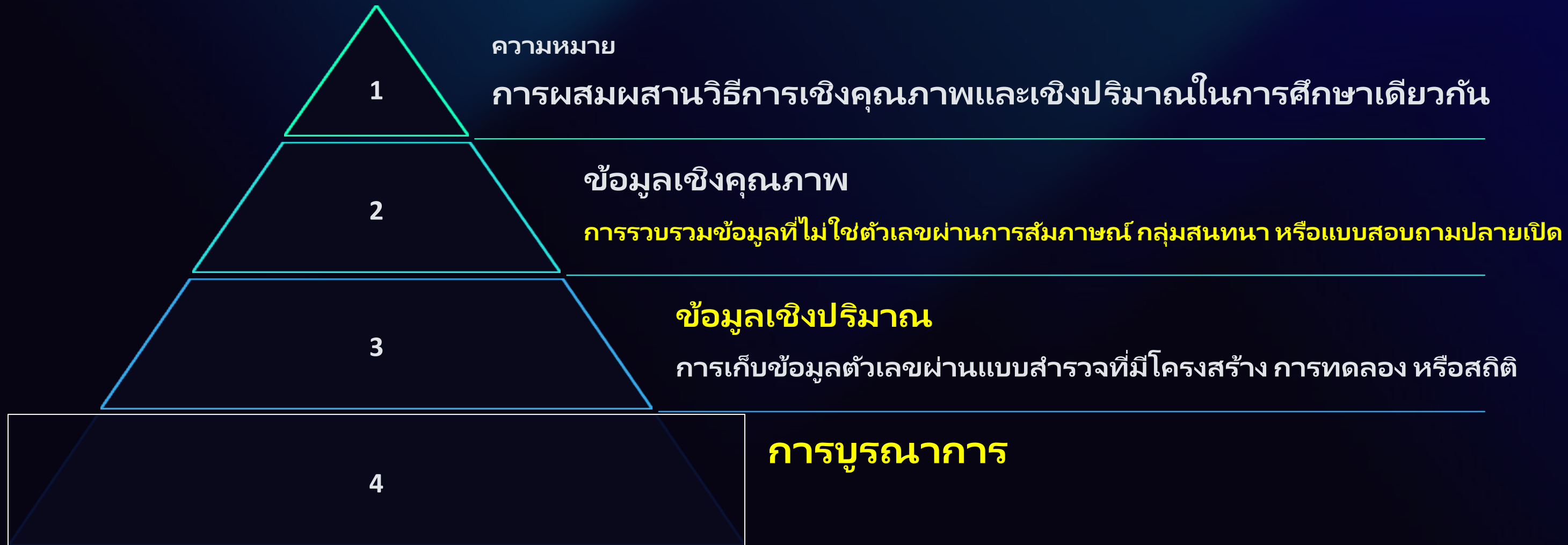
ทฤษฎีฐานรากเป็นวิธีวิจัยเชิงคุณภาพที่มุ่งเน้นการสร้างทฤษฎีจากข้อมูลที่รวบรวมและวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ แทนที่จะเริ่มต้นด้วยสมมติฐาน นักวิจัยใช้การเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์เพื่อสร้างทฤษฎีที่อธิบายปรากฏการณ์ทางสังคม

องค์ประกอบ

- การเก็บข้อมูล
- กระบวนการเข้ารหัส
- **วิธีการเปรียบเทียบอย่างต่อเนื่อง**
- การเขียนบันทึก

การวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research)

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณทั้งแบบต่อเนื่องหรือพร้อมกัน

Value
for Rpsing

Goal
Staer

ความหมายของ VUGA

คุณค่า (Value)

ประโยชน์และคุณค่าที่รับรู้ได้ที่ผลิตภัณฑ์หรือบริการมอบให้แก่ผู้บริโภค ธุรกิจมุ่งเน้นการสร้างคุณค่าเพื่อสร้างความแตกต่างในตลาดและตอบสนองความต้องการของลูกค้าอย่างมีประสิทธิภาพ

ประโยชน์ใช้สอย (Utility)

ประโยชน์ในทางปฏิบัติของผลิตภัณฑ์หรือบริการและวิธีที่มันช่วยตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคหรือแก้ปัญหาเฉพาะ

เป้าหมาย (Goal)

วัตถุประสงค์ที่ผู้บริโภคต้องการบรรลุโดยใช้ผลิตภัณฑ์หรือบริการ การเข้าใจเป้าหมายของลูกค้าช่วยให้เกิดการตลาดปรับข้อเสนอให้ตรงกับความต้องการเหล่านั้นได้อย่างแม่นยำ

ความสำเร็จ (Achievement)

การประเมินผลลัพธ์ที่ผู้บริโภคได้รับหลังจากบรรลุเป้าหมายผ่านผลิตภัณฑ์หรือบริการ ซึ่งบ่งชี้ถึงระดับความพึงพอใจและความสำเร็จที่ได้รับ

บทสรุป

กรอบแนวคิด และช่องว่างทางความรู้: ความหมายและองค์ประกอบ เมื่อเริ่มออกแบบ
ข้อเสนอโครงการวิจัย ไม่ควรตั้งชื่อหัวข้อการวิจัยก่อนเริ่มที่จะหาคำถามการวิจัย
วัตถุประสงค์และขอบเขตการวิจัย ภายใต้องค์ความรู้และสาขาวิชาที่กำหนด

การวิเคราะห์ประโยชน์และความเสี่ยง ความท้าทาย และจริยธรรมของการใช้
AI ในการวิจัย โดยพิจารณาด้านความเป็นต้นฉบับ ความถูกต้อง และ
มาตรฐานทางวิชาการ